

Oordeelvormende raad – inbreng PvdA-fractie

Herindelingsontwerp Landgraaf-Heerlen

Landgraaf, 22 december 2016

Na een proces van ruim een jaar staat de gemeenteraad nu aan de vooravond van de belangrijkste beslissing uit de Landgraafse geschiedenis. De discussie is gevoelig, ook voor mij. Ik ben 25 jaar, ik kom uit Landgraaf, ben hier opgegroeid, naar school gegaan en ben actief in het verenigingsleven. Jonge generaties staan klaar, willen wel blijven, maar vertrekken vanwege onvoldoende perspectief en komen vaak nooit meer terug.

Groeten uit Heerlen?

En voorzitter, laat dit duidelijk zijn: we staan hier niet omdat we zo graag ‘de groeten uit Heerlen willen doen’. We voeren deze discussie omdat we het beste voor hebben met de burger; omdat we hem meer perspectief willen geven dan tot nu toe het geval is. Omdat we willen dat na jaren lang van afwachten een structurele oplossing komt voor de sociaal economische achterstanden waarmee we in deze regio te kampen hebben. Omdat we onze kinderen een toekomst willen geven waarin ze de kansen kunnen krijgen die ze verdienen. Omdat we niet meer kunnen accepteren dat in deze regio meer mensen afhankelijk zijn van een uitkering dan in de rest van Nederland. Omdat beduidend meer kinderen opgroeien in armoede. Omdat we te maken hebben met te veel mensen die laaggeletterd zijn of afhankelijk zijn van zorg. En dan mis ik ongetwijfeld nog enkele indicatoren op sociaal economisch gebied waarop onze inwoners gewoon slechter scoren dan gemiddeld genomen het geval is in Nederland. Tegelijkertijd vergrijst de regio, trekken jongeren massaal weg en hebben we te maken met krimp. Voorzitter, dát is de reden waarom we deze discussie voeren.

Financiën

Alsof dit nog niet erg genoeg is, heeft deze sociaal economisch zwakke situatie ook een financiële weerslag. Uitgaven op gebied van bijvoorbeeld zorg, uitkeringen en jeugdzorg zijn fors hoger dan het geld dat we van het Rijk ontvangen om die taken op een verantwoorde manier uit te voeren. Zo bedroeg het tekort over 2015 maar liefst 2,6 miljoen euro en dat tekort loopt volgens de laatste prognose nog op naar 3,1 miljoen euro in 2016. Bijna 6 miljoen euro in nog geen twee jaar tijd. En ja, de meerjarenbegroting van de gemeente Landgraaf is momenteel sluitend. Maar dat komt alleen omdat we tekorten jaarlijks bijlappen uit onze financiële reserves. Op deze manier verdampt onze reservepositie als sneeuw voor de zon.

Toekomstbestendigheid

Is de gemeente Landgraaf dan een toekomstbestendige gemeente? Het lijkt ons een terechte vraag. Toenemende complexe en omvangrijke taken worden vanuit Den Haag naar gemeenten geschoven met daarmee gepaard gaande forse bezuinigingen. We zien al jaren dat de huidige mogelijkheden op zowel bestuurlijk- als ambtelijk gebied beperkt zijn. Al jaren stellen we vast dat onder andere kosten, kwaliteit en kwantiteit niet in balans zijn. Onze hoge ambities staan niet in verhouding tot de mogelijkheden die we hebben om die ambities ook te realiseren. En

in een gemeente waarin sociale achterstanden niet worden ingelopen, wordt juist meer, in plaats van minder ambitie gevraagd.

Deze disbalans tussen ambities en mogelijkheden was voor een meerderheid van de raad dé reden om aan het college de opdracht te geven om de mogelijkheden tot samenwerking met de ons omringende gemeenten te onderzoeken. Het was de raad die aan het college de opdracht gaf om daarbij 4 varianten te laten onderzoeken, waarbij de optie van herindeling uitdrukkelijk niet uitgesloten werd. Uiteindelijk was alleen Heerlen bereid om aan het door Landgraaf gevraagde onderzoek deel te nemen.

Resultaten onderzoek

Nu, ruim een jaar later, liggen de resultaten van dat onderzoek op tafel. Zowel het onderzoeksbureau BMC als een expertteam, bestaande uit de heren Wim Deetman, Wim Hazeu en Jan Mans, komen op basis van hun onderzoeken gebaseerd op onder andere 26 gespreksrondes met ondernemers, maatschappelijke partners en natúúrlijk inwoners tot de conclusie dat alleen een herindeling van Landgraaf en Heerlen kan leiden tot de grotere draag- en slagkracht die nodig is om de diepgewortelde sociale problematiek effectief en met succes te bestrijden.

Op hete kolen en WGR+

Al in 2003 verscheen in opdracht van álle Parkstad gemeenten het rapport 'Op hete kolen'. Toen al was de boodschap dat de aanpak van sociale problematiek in Parkstad té versnipperd was en de onderlinge concurrentie té groot was. Van complexe nieuwe taken in het sociaal domein, forse bezuinigingen en een groot tekort aan financiële middelen, was in 2003 nog niet eens sprake. En toch was de belangrijkste conclusie dat er uiterlijk in 2015 een herindeling moest komen, of indien mogelijk, eerder. Tenzij Tenzij, het zou lukken om de regio met de zogenaamde WGR+ uit het slop te trekken. De WGR+ zou een samenwerkingsverband moeten worden waarin gemeenten bevoegdheden en taken zouden overdragen. En ja, er zijn successen geboekt, maar de individuele Parkstad gemeenten zijn onvoldoende bereid geweest daadwerkelijk de handen ineen te slaan en bevoegdheden over te dragen. De WGR+ is gekomen en ook weer verdwenen terwijl de noodzaak alleen maar is toegenomen. Wat is gebeven, is de sociaal-economische problematiek waar te veel van onze inwoners mee te kampen hebben.

Sociaal beleid te kleinschalig

In 2015 gaf de Provincie Limburg een opdracht aan Ecorys, een gerenommeerd beleidsadviesbureau, om onderzoek te doen naar het sociale beleid van de Parkstadgemeenten. En ook in dít rapport werd wéér de conclusie getrokken dat het sociale beleid van de Parkstadgemeenten niet effectief is omdat het té kleinschalig en té versnipperd is. En daardoor is de diepgewortelde sociale problematiek nooit met succes aangepakt en is het gat met de rest van Nederland niet verkleind. Daarnaast waarschuwt Ecorys ons óók voor het feit dat het huidige sociale beleid op deze manier niet langer kan worden voortgezet als gevolg van de Rijksbezuinigingen en het opraken van gemeentelijke reserves.

Regeren is vooruitzien, maar terugkijken helpt om tot het inzicht te komen waarom nu alweer voor de 3e (!) keer in minder dan 15 jaar tijd het advies van onafhankelijke onderzoekers op tafel ligt om te kiezen voor een herindeling. In 2003 werd als alternatief gekozen voor de WGR+. Dat alternatief is uitgetoet, maar ondanks goede inspanningen onvoldoende succesvol gebleken en alweer van tafel. Nu ligt er, net als in 2003, wederom het advies om te komen tot een herindeling. Bovendien wordt de roep om een einde te maken aan alle bestuurlijke versnippering in Zuid-Limburg steeds groter. Van ondernemers tot zorgpartijen. Van de vakbond tot culturele instellingen.

Alternatief 'samenwerken'

Het alternatief dat tegenstanders van herindeling telkens inbrengen, is samenwerking. Maar als de afgelopen 30 jaar iets bewezen heeft, dan is het wel dat we met samenwerking de achterstanden niet hebben kunnen inlopen. Uiteindelijk is de bereidheid tot samenwerking alleen gebleken, als de individuele gemeente er zelf beter van werd. Wie blijft beweren dat samenwerking daarom de beste oplossing is, houdt niet alleen zichzelf, maar daarmee ook de gemeenschap voor gek.

Geen samenwerking maar herindeling is op basis van meerdere onderzoeksrapporten het beste voor Landgraaf. Niet omdat herindeling een doel op zich is, maar omdat herindeling het middel kan zijn om de sociale problematiek wél effectief aan te pakken.

Brunssum en Kerkrade

Tijdens gesprekken die we de afgelopen maanden voerden bleek dat een grote groep inwoners scepsis had tegen een fusie met Heerlen, maar tegelijkertijd wel voorstander is van een herindeling met Heerlen waaraan ook Brunssum en wellicht Kerkrade zouden deelnemen. Deze groep mensen erkent het sociaal-economisch probleem van deze regio, erkent dat we draag- en slagkracht tekort komen en erkent dat de kleinschaligheid, de onderlinge concurrentie en de versnippering in de regio ons niet verder brengt. Zij erkennen dat een herindeling een middel is om die draag- en slagkracht wél te organiseren. Ok wij zouden een aansluiting van Brunssum en / of Kerkrade toejuichen. Maar voorzitter... betekent uitstel in Landgraaf, om daarmee te wachten op Brunssum of Kerkrade, ook niet gewoon wéér jaren van vertraging, terwijl de vraag óf men mee wil toen tot meerdere keren toe en onlangs nog simpelweg vanuit die zijde negatief beantwoord is? En verhogen we juist niet de druk op Brunssum en Kerkrade door deze eerste stap in de goede richting te zetten doordat verhoudingen drastisch gaan veranderen? En voorzitter, welke risico's nemen we eigenlijk, als we daadwerkelijk besluitvorming zouden uitstellen, mede in relatie tot de gemaakte afspraken met Heerlen en het investeringsfonds dat door de Provincie in het vooruitzicht is gesteld?

Zorgpunten en voorwaarden

Aan het herindelingsadvies worden een aantal voorwaarden verbonden. Wij erkennen de zorgpunten die burgers hebben aangedragen en we zijn daarom blij dat het college voortvarend gestart is met het maken van afspraken over deze zorgpunten. Handhaving van het huidige niveau van dienstverlening in het Burgerhoes, aangevuld met een haal- en brengservice voor onze minder mobiele inwoners. Géén stijging van de gemeentelijke belastingen. Géén betaald parkeren buiten het centrum van Heerlen. Een nieuw zwembad in

Landgraaf. Een nieuwe naam voor de nieuw te vormen gemeente. Beide gemeenten houden dan op te bestaan: dus hoezo? Groeten uit Heerlen!?

Tot slot

Voor ons staan de inwoners altijd voorop en we zien voldoende noodzaak om te handelen. We weten dat onze reserves eindig zijn en de sociale achterstandsproblematiek, 50 jaar na de mijnsluiting, nog steeds niet opgelost is. Het is 5 minuten over 12. We kijken daarom op dit moment met een positieve insteek naar het herindelingsadvies.

De komende tijd voeren we nog gesprekken, in huiskamers, in het verenigingsleven, met werknemers én werkgevers en op andere plekken. Precies zoals we dat de afgelopen weken en maanden ook al hebben gedaan. We zullen daarbij luisteren naar argumenten en zorgen. Maar we leggen tijdens die gesprekken ook uit wat er nu écht aan de hand is en wat de aanleiding is van dit proces. We geven aan hoe we er in Landgraaf nu daadwerkelijk voor staan en we proberen misverstanden en spookbeelden uit de wereld te helpen. Pas aan het eind van dat traject komt onze fractie tot een definitief standpunt.

Gemeenteraadsfractie PvdA Landgraaf

Robin Reichrath – fractievoorzitter

Mona Slob – raadslid

Cynthia Veerman – raadslid

Kees Houkes – fractieassistent

Ger Reichrath – afdelingsvoorzitter PvdA Landgraaf